

FINANCOVÁNÍ NEZISKOVÉ KULTURY V ČR SE ZAMĚŘENÍM NA VEŘEJNÉ KNIHOVNY

Eva Dufková, Vysoká škola ekonomická v Praze

Nezisková kultura a veřejná podpora

Vydeme-li z členění ekonomiky na základní sektory, můžeme i v kultuře rozlišit sektor veřejný a sektor soukromý, který se dále dělí na ziskový a neziskový. **Veřejný sektor**, ať již na centrální, regionální či místní úrovni, zahrnuje instituce zabývající se specifickými produkcemi, poskytováním veřejných statků nebo redistribucí. Charakteristickým rysem těchto institucí je skutečnost, že jsou financovány buď částečně nebo plně z veřejných prostředků, tj. z veřejné rozpočtové soustavy.

Na poslání a činnostech, které spadají do kompetence veřejného sektoru, participují také **soukromé neziskové organizace**. A protože většina z nich má veřejně prospěšný charakter, i ony mají nárok na čerpání financí z veřejných rozpočtů - na veřejnou podporu.

Do veřejné podpory je třeba zahrnout **podporu poskytovanou ze všech článků veřejných rozpočtů**, což v případě kultury jsou:

- na úrovni centra: *státní rozpočet* (kap. 334-MK ČR) a 2 *mimorozpočtové fondy* (Státní fond kultury, Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie)
- 2 úrovně decentralizovaných, územních rozpočtů: rozpočty *krajů* (VÚSC) a rozpočty *municipalit* (obcí a měst jako ZÚSC).

Veřejná podpora může být realizována dvěma základními způsoby:

- ✓ *přímá podpora*: přímé poskytování finančních prostředků v rámci veřejných výdajů (nejčastěji formou dotací a grantů)
- ✓ *nepřímá podpora*: daňové úlevy týkající se především neziskových organizací. V tomto případě je přesnější označení nikoli veřejný, ale *daňový výdaj*, kdy se vláda vzdává části svých daňových příjmů.

Formy poskytování veřejné podpory můžeme podrobněji rozdělit takto:

Přímá podpora	Nepřímá podpora
✓ financování institucí z veřejných rozpočtů	✓ daňová zvýhodnění neziskových organizací
✓ poskytování dotací a grantů	✓ daňová zvýhodnění příspěvovatelů neziskovým organizacím
✓ programové financování v rámci veřejných výdajových programů	

Rozsah veřejné podpory je závislý na mnoha faktorech – jedním z těch dlouhodobých je například historická tradice – na prvním místě však vždy vychází z aktuální ekonomické situace daného státu. V této souvislosti nemohu nezmínit problém, intenzivně projednávaný vládou ČR v posledním půl roce, tj. reformu našich veřejných financí.^{1/} Hlavním důvodem nutnosti započít tuto reformu co nejdříve je hrozivý trend narůstání deficitů veřejných rozpočtů důsledkem rozevírajících se nůžek mezi příjmy a výdaji (viz graf č. 1 v příloze tohoto příspěvku, znázorňující skutečnou výši deficitu v r.1994-2002 a jeho predikci bez reformních opatření v r. 2003-2006). Skutečná podstata pozorovaného růstu fiskálních deficitů nesouvisí pouze s transformačními problémy ani s fází ekonomického cyklu (ta je již několik let růstová!), nýbrž má strukturální charakter. Deficity dosahují natolik vysokých úrovní, že navzdory značnému použití privatizačních a jiných jednorázových zdrojů dochází k výrazné akceleraci růstu veřejného dluhu a rozpočtová politika je dlouhodobě neudržitelná. Důvodem jsou prohlubující se strukturální obtíže, dočasnost jednorázových příjmů a v neposlední řadě blížící se počátek viditelných negativních fiskálních dopadů procesu stárnutí populace. Podle předpokladů by se reformní fiskální opatření měla týkat z jedné třetiny příjmové a ze dvou třetin výdajové strany veřejných rozpočtů. Cílem tohoto příspěvku není posuzování vhodnosti zamýšlených reformních kroků, chtěla jsem však upozornit na skutečnost, že se úsporná opatření s největší pravděpodobností dotknou i oblasti kultury a její veřejné podpory.

Výdaje na kulturu ze státního rozpočtu

Ilustrujme si rozsah veřejných výdajů na kulturu nejprve na úrovni centra, konkrétně státního rozpočtu. Postavení kapitoly MK ČR v rámci tohoto největšího peněžního veřejného fondu (objem výdajů SR představuje přibližně 60% celkových výdajů veřejných rozpočtů v ČR) je takové, že je jedním ze šesti resortů, které nedosahují ani jednaprocentního podílu na celkových výdajích státního rozpočtu. Zmíněné jedno procento přitom považuje ministerstvo kultury již několik let za svůj „cílový stav“. Dalším ukazatelem je podíl těchto tzv. přímých výdajů na kulturu na hrubém domácím produktu, který se v Evropě pohybuje mezi 0,5-1% HDP

^{1/} Veřejné finance jsou fiskálním nástrojem v rukou subjektů veřejné správy (státní nebo územní), uplatňovaným k realizaci jejich záměrů, priorit a opatření. Jde o peněžní vztahy vznikající v souvislosti s tvorbou, rozdělováním a použitím peněžních fondů, spojených s činností veřejných institucí. Ve srovnání s jinými typy finančních vztahů je pro tyto peněžní fondy charakteristický princip nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti.

a v ČR jen mezi 0,21-0,28% HDP a navíc má klesající tendenci.^{2/} (Výše obou ukazatelů v letech 1997 až 2002 viz tabulka v příloze příspěvku.)

Co vše je financováno prostřednictvím resortu kultury? Je to činnost vlastního úřadu ministerstva a dále činnost příspěvkových organizací, u nichž je ministerstvo zřizovatelem – výdaje na jejich provozní dotace představovaly v posledních letech přibližně polovinu celkových výdajů kapitoly kultura. „Prostřednictvím uvedené kapitoly jsou dále poskytovány prostředky státního rozpočtu církvím a náboženským společenstvem, podnikatelským subjektům, neziskovým a podobným organizacím, veřejným rozpočtům územní úrovně, vysokým školám, mezinárodním organizacím a dalším subjektům, a to v rámci výdajových a programových okruhů, které tvoří závazné ukazatele rozpočtu kapitoly.“^{3/}

Výdaje na kulturu z rozpočtů samospráv

Sledování výdajů územních rozpočtů je komplikovanější vzhledem k určitému přechodnému období let 2001 a 2002, které bylo nutné v souvislosti se zaváděním nových krajů a se zánikem okresních úřadů. Do roku 2000 byly okresy evidovány v rámci kap. 700 (územní rozpočty), v roce 2001 a 2002 pak v rámci samostatné kapitoly státního rozpočtu (kap. 380), která byla členěna na 73 „podkapitol“ okresních úřadů jako organizačních složek státu.

V následující tabulce uvádím vývoj výdajů na kulturu u obcí, dobrovolných svazků obcí, okresních a krajských úřadů v uplynulých šesti letech. Jejím dalším cílem je porovnat (s využitím propočtu na hrubý domácí produkt) vývoj výdajů na kulturu ze státního rozpočtu (kap. 334) a z územních rozpočtů (včetně rozpočtů okresních úřadů). Na jedné straně je patrný klesající trend výdajů státu, na druhé straně se postupně zvyšuje podíl územních rozpočtů a lze očekávat, že do budoucna bude role obou úrovní samospráv stále významnější (v příloze příspěvku jsou vybrané údaje z této tabulky znázorněny v grafu č.1).

Tab.: Celkové výdaje veřejných rozpočtů vykazované jako výdaje na kulturu (skutečnost, v tis.Kč)

^{2/} Viz Koncepce kulturní politiky v ČR, článek 4: ... zvýšit objem kap. 334 – Kultura (mimo výdaje na církev a náboženské společnosti) na 1% výdajů státního rozpočtu, účelově zajistit podíl územních rozpočtů a podpořit růst výdajů obecních rozpočtů na financování kultury... . Se vstupem ČR do Evropské unie ... je cílem Ministerstva kultury, aby přímé výdaje státního rozpočtu na kulturu k datu vstupu ČR do EU dosáhly úrovně těchto výdajů ve srovnatelných členských zemích ES. Zdroj: Strategie účinnější státní podpory kultury, MK ČR 1999.

^{3/} Návrh Státního závěrečného účtu ČR za rok 2002, kapitola 334 – Ministerstvo kultury. MF ČR 2003

rok	obce, DSO a OkÚ (kap. 700)	obce a DSO	OkÚ (kap. 380)	kraje	podíl na HDP v %	MK ČR (kap. 334)	podíl na HDP v %
1997	7 648 087	*	*	*	0,45	3 776 307	0,22
1998	8 018 091	*	*	*	0,44	4 397 465	0,24
1999	8 576 663	*	*	*	0,45	5 244 078	0,28
2000	9 098 697	*	*	*	0,46	5 371 729	0,27
2001	*	8 380 189	1 679 343	376 814	0,48	4 760 291	0,22
2002	*	9 068 510	1 497 392	877 216	0,50	4 809 334	0,21

**/ Pozn.: V důsledku nové právní úpravy je oproti roku 2000 pozměněn systém vykazování výdajů veřejných rozpočtů na kulturu.*

Zdroj: Mockovčiaková, A.: Financování místní a regionální kultury z veřejných rozpočtů v roce 2002. IPOS, Praha 2003 (upraveno, doplněno vlastními výpočty)

Je obecně známo, že zavedení krajů k 1. lednu 2001 doprovázely problémy s jejich finančním zabezpečením. Na tomto místě připomenu, že v prvním roce své existence byly kraje formou dotací zcela odkázány na finance z centrálního rozpočtu. Od roku 2002 jsou i kraje příjemci daňových výnosů, ovšem vzhledem k rozsahu převedených pravomocí v naprosto nedostatečném objemu (současná výše procentního podílu je u většiny sdílených daní u obcí 20,59% a u krajů 3,1%). Očekává se tedy, v jaké formě bude schválena novela zákona o rozpočtovém určení daní, která by měla vstoupit v platnost od 1. ledna příštího roku a jejímž hlavním cílem by mělo být zajištění dostatečného objemu příjmů krajů. V době sestavování tohoto příspěvku bylo schvalování novely zákona Poslaneckou sněmovnou ve druhém čtení a v jejím návrhu bylo zvýšení daňových příjmů rozpočtů krajů z 3,1% na 10,32%.

V této souvislosti se přikláním k názoru Dr. Mockovčiakové, která uvádí: „Příjmy rozpočtů krajů nejsou (zatím) v přímé úměře k rozsahu kompetencí a odpovědnosti, jaké byly na kraje převedeny (školství, zdravotnictví, doprava atd.). To má samozřejmě přímý vliv i na objem prostředků, které kraje mohou věnovat na kulturu. ... Samostatná působnost krajů končí tam, kde začíná samostatná působnost obcí. V tomto ohledu bude pro oblast kultury významné, nakolik budou rozvinuty postupy kooperace při financování a dalších okolnostech zajištění veřejných služeb kultury mezi obcemi v území kraje a dotčeným krajem.“

^{4/} Na jiném místě autorka poukazuje na nebezpečné důsledky zamýšleného zvýšení sazby DPH z 5 na 22%. Doslova uvádí: ... Z pohledu našich dnešních informací lze předpokládat nárůst výdajů kultury cca o 5-10%, což – vztaheno k údajům za rok 2002 – představuje objem cca 0,8 až 1,6 mld. Kč.

^{4/} *Mockovčiaková, A.: Financování místní a regionální kultury z veřejných rozpočtů v roce 2002. IPOS 2003*

Institucionální financování

Institucionálním financováním se rozumí finanční napojení kulturní instituce na zřizovatele v rámci veřejného sektoru, přičemž jeho nejčastější formou je příspěvková organizace nebo organizační složka. Jak vyplývá z předchozího textu, do systému institucionálního financování se zásadním způsobem promítla realizovaná reforma veřejné správy v podobě převodu řady zřizovatelských funkcí ke kulturním institucím ze státu na samosprávu. V první polovině 90. let tento převod probíhal především z okresních úřadů na municipality, na základě zákona o obcích, v posledních dvou letech to byly převody na nově vzniklé kraje. Z ministerstva kultury bylo v průběhu roku 2001 převedeno na kraje 40 příspěvkových organizací v oblasti památkové péče, muzeí, galerií a knihoven. Tento převod z majetku státu do majetku krajů byl realizován podle zákona o přechodu některých věcí, práv a závazků formou individuálních správních aktů, včetně rozhodnutí o převodu finančních prostředků - společně s delimitací byly na nové zřizovatele převedeny i odpovídající rozpočtové prostředky. V roce 2002 byla na samosprávu převedena většina příspěvkových organizací a organizačních složek, zřizovaných okresními úřady. (Výjimkou bylo 16 národních kulturních památek, které přešly z působnosti OkÚ do působnosti ministerstva kultury, tyto organizace však byly začleněny do příspěvkových organizací „státních památkových ústavů“, takže nedošlo k rozšíření počtu organizací zřizovaných ministerstvem, ale promítlo se to do nárůstu výdajů jeho kapitoly.)

Dr. Mockovčiaková ve své hodnocení financování místní a regionální kultury za rok 2002 upozorňuje na souvislosti se zánikem okresních úřadů: „...,nezanedbatelný byl i objem finančních prostředků, kterými stát, prostřednictvím OkÚ jako zřizovatelů, přispíval na zachování činnosti státem zřizovaných organizací – zejména okresních muzeí a knihoven. V roce 2001 to byl objem cca 900 mil. Kč, v roce 2002 téměř 800. mil Kč výdajů rozpočtů OkÚ na náklady provozu a činnosti jimi zřizovaných kulturních organizací.“ (*opak citace*)

Rozdělení zřizovatelských funkcí k nejrůznějším kulturním zařízením v rámci veřejného sektoru vycházelo ze záměrů kulturní politiky deklarované Ministerstvem kultury. V praxi to znamená, že si resort v současné době ponechává funkci správce pouze u institucí výrazně celostátního a nadstátního významu, dále u památkové péče, jež je nyní zastřešena jediným Národním památkovým ústavem, a několika odborných institucí (např. IPOS, Divadelní ústav). V jednotlivých krajích v oblasti knihoven, muzeí a galerií předpokládalo MK ČR vytvoření základní sítě organizací, jež budou jakousi kostrou kulturních služeb, tj. jedna knihovna,

jedno muzeum, jedna galerie. Další rozšíření „standardu K + G + M“ pak už bude v kompetenci vyšších územních samospráv.

Mimorozpočtové fondy v oblasti kultury

Již v úvodu jsem se zmínila, že Státní fond kultury a Státní fond na podporu a rozvoj české kinematografie je samozřejmou součástí veřejných rozpočtů. Zaměření jejich veřejné podpory je ale dosti specifické a z toho důvodu jsem ji nezahrnula do tabulky ani do grafu k celkovým veřejným výdajům na kulturu. V dalších odstavcích se tedy jen stručně věnuji jejich základní charakteristice.

Oba fondy byly ustanoveny samostatnými zákony v roce 1992 a jako každý mimorozpočtový fond mají těmito zákony mj. přesně určené své finanční zdroje a účely použití. Hlavním finančním zdrojem **Státního fondu kultury** měly být výtěžky z loterie, jeho účelem podpora nejruznějších kulturních projektů a vytvoření platformy pro sponzorské dary ve prospěch kultury. V průběhu uplynulých deseti let byly realizovány dvě loterie s cílem podpořit kulturní projekty – nejprve Česká lotynka (provozovatelem byla firma K.J.D., s.r.o.), později Super 6 (provozovatelem EuroLOTTO, a.s.) - obě však velmi záhy skončily naprostým neúspěchem a odebráním licence k jejich provozování. Státní fond kultury nenaplňoval osm let své zákonné poslání, Rada fondu byla zvolena až v roce 2000 a na konci roku 2001 byly vyhlášeny poprvé v historii fondu oblasti, ve kterých lze poskytnout finanční podporu: v té době ještě nebylo zřejmé, že ani provozovatel druhé loterie nesplní své finanční závazky a příslibené částky nebude možné žadatelům vyplatit (jednalo se celkem o 94 projektů v objemu 5,7 mil. Kč). Tento fond má tedy minimální zdroje příjmů a jeho další existence je závislá na novele zákona, která by upravila naplnění příjmové strany rozpočtu fondu.

Největší objem ze zákonem vymezených příjmů má **Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie** z obchodního využití filmů, k nimž vykonává práva výrobce, dalším významným zdrojem jsou odvody jednokorunového příplatku ke vstupnému do kin. Výdaje jsou zaměřeny pouze na podporu české kinematografie, a to především na tvorbu a produkci domácích kinematografických děl, v omezeném rozsahu na podporu distribuce českých filmů (zejména v zahraničí) a na rekonstrukci kin či jejich zařízení. Celkové výdaje fondu se v posledních třech letech pohybovaly mezi 65 až 80 mil. Kč.

Tolik tedy k přímé podpoře kultury poskytované na všech úrovních veřejných rozpočtů. Co se týká **nepřímé podpory** v podobě daňových zvýhodnění, v ČR neexistují specifické daňové úlevy pro neziskovou kulturu (výjimkou jsou památkové objekty, kde existuje zvláštní úprava daně z nemovitostí a daně dědické a darovací). Organizace působící

v kultuře mohou tedy využívat pouze úlev, které platí pro neziskové organizace obecně (týkají se především daně z příjmu). Totéž platí pro právnické nebo fyzické osoby a jejich sponzorské dary poskytnuté za účelem financování kultury - je opět jednotná úprava bez zvláštního ohledu na to, že se jedná o podporu kultury (a je často velmi obtížné konkurovat při získávání sponzorů např. sportovním akcím). Příjmy kultury ze sponzoringu v Evropě nedosahují nijak vysokých hodnot (v průměru cca 5% nákladů na kulturu) a odborníci tvrdí, že se ČR již tomuto údaji blíží.

Knihovny jako instituce veřejného zájmu

„Veřejné knihovny navštěvuje podle průzkumu asi 20% populace (zde je třeba zmínit význam 'dětských oddělení' knihoven), ale více než 80% občanů uvádí, že v některé fázi svého života využilo knihovnických služeb.“^{5/} Veřejné knihovny fungují jako informační centra, to znamená, že dlouhodobě systematicky shromažďují informační dokumenty, které zpřístupňují široké veřejnosti. Jsou navzájem propojeny v síti, vytvářejí sdílené systémy katalogů a pomocí meziknihovnických výpůjčních služeb s využíváním nových technologií (automatizace knihovnických činností, Internet) zajišťují požadavky svých uživatelů. Poskytují informační služby pro oblast vzdělávání mladé populace, ale také celoživotního vzdělávání občanů, napomáhají získat uživatelům základní informační gramotnost. Naplňují tak zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Nové informační technologie a rozšířená nabídka služeb se často výrazně projeví i ve skladbě čtenářů a dalších uživatelů knihoven. Starší čtenáři sice stále upřednostňují knihy a klasické tištěné dokumenty, využívání nových technologií zase posiluje zájem dětí a mládeže o návštěvu knihovny. K základním podmínkám dobrého fungování knihovny dnes patří dostatečné množství počítačů s on-line přístupem a aktuálním katalogem knih a audiovizuálních dokumentů. V oddělení pro dětské čtenáře a mládež jsou vyhledávány multimediální počítače, přehrávání CD, zábavné výukové programy a multimediální encyklopedie. Nejširší veřejnost využívá i zakoupené databáze obsahující např. právní předpisy nebo jízdní řády, bez opomenutí nezůstávají ani soubory dat vytvořené účelově, zaměřené např. na významné osobnosti regionu. Neustálý rozvoj informačních technologií sebou přináší i nutnost průběžného doškolování zaměstnanců knihoven.

O činnosti knihoven jako veřejné službě hovoří knihovní zákon č. 257/2001 Sb., kde je v paragrafu 2 pojem knihovna vymezen jako *zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto*

^{5/} Koncepce kulturní politiky v ČR. MK ČR 1999, s. 107

zákonem a jež je zapsáno v evidenci knihoven. Knihovny jako instituce veřejného zájmu se podílejí zejména na:

- zprostředkování a zpřístupnění lidského poznání tím, že tvoří infrastrukturu pro oblast vědy a vzdělávání,
- celoživotním vzdělávání, podpoře nezávislého rozhodování a duchovního rozvoje a uspokojování kulturních potřeb občanů,
- zpřístupňování informací z oblasti státní správy a samosprávy občanům,
- zprostředkování informací na podporu podnikání, zejména menším a středním podnikatelům,
- uchování a ochraně národního kulturního dědictví tím, že pečují o knihovní sbírky.

Charakteristickým rysem současného vývoje je v celosvětovém měřítku stále rostoucí podíl elektronické komunikace a zvyšující se objem digitálních dokumentů na úkor klasické tištěné produkce. Využívání elektronických informací je však možné pouze prostřednictvím finančně náročné techniky a určitého množství speciálních znalostí a dovedností. Veřejné knihovny – budou-li vybaveny odpovídající technikou a odborným personálem – se mohou výrazně podílet na řešení tohoto rozporu tím, že umožní široké veřejnosti volný přístup ke světové informační síti Internet. Knihovny si i v budoucnu zachovají své tradiční funkce shromažďování, zpracování, uchování a zpřístupnění tištěných dokumentů, ale současně musí začít vykonávat obdobné funkce pro elektronické zdroje. Budou mít velmi důležitou a nezastupitelnou úlohu při integraci tištěných a elektronických médií.

Veřejné knihovny mají v naší zemi dlouholetou tradici, již knihovnický zákon z roku 1919 (první zákon tohoto druhu v Evropě) ukládal povinnost zbudovat knihovnu v každé obci. Tak nastala situace, že knihovny v mnoha menších obcích byly (a často dosud jsou) jedním, popř. jediným z organizátorů kulturního života.

V uplynulých desetiletích se u nás rozvinuly dvě základní úrovně kooperačních systémů:

- okresní systém veřejných knihoven: okresní knihovna (příp. městská knihovna v okresním městě) poskytovala střediskovým knihovnám a dalším menším knihovnám na území okresu metodickou pomoc a různé druhy služeb, např. společný nákup knih a časopisů, jejich zpracování, vytváření výměnných souborů knih (knihovny byly napojeny na rozpočet OkÚ),
- střediskový systém veřejných knihoven: středisková knihovna ve větší obci zajišťovala pro malé místní knihovny s dobrovolným pracovníkem odbornou pomoc a další služby, např. výběr a nákup knih a časopisů, tvorbu výměnných souborů apod. (financování bylo zpravidla zajištěno sdružením finančních prostředků spolupracujících knihoven).

Tyto kooperační systémy umožňovaly účelnou dělbu práce a efektivní využití finančních prostředků, neboť jednou investovaná částka byla mnohonásobně využita spolupracujícími knihovnami. Měly mimořádný význam zejména pro fungování knihoven v malých obcích, kde tato spolupráce významně přispěla k průběžné aktualizaci knihovního fondu a k udržení odborného standardu služeb.

V průběhu devadesátých let začala být realizována transformace veřejných knihoven, a to dvojím způsobem:

- a) přeměna ***střediskových a okresních systémů*** veřejných knihoven na kvalitativně jiná kooperační sdružení založená na smluvním principu,
- b) změna ***okresních knihoven na městské knihovny***, jejíž podstatou je přechod okresních knihoven z přímého zřizování okresních úřadů (státu) pod městské úřady (samosprávu).

S transformací vyvstala řada problémů. Převod okresní knihovny na městskou byl často spojen s redukcí funkcí a činností knihoven (omezení zejména regionální funkce), další komplikací byla ztráta právní subjektivity knihoven jako samostatné instituce. Obecně platí, že čím je veřejná knihovna větší, tím více služeb obyvatelům poskytuje a tím je kladen i větší důraz na její samostatnost – právní subjektivitu. Nejčastějším argumentem pro začlenění knihovny do organizační struktury nového zřizovatele nebo pro spojení veřejné knihovny s jinou (kulturní) institucí byly ekonomické důvody s cílem redukovat počet pracovníků sloučením ekonomických a personálních agend, zrušením funkce vedoucího knihovny případně zrušením některých vedlejších pomocných činností. Otázkou však zůstává, je-li možné poměřovat případný krátkodobý finanční efekt z takto získaných peněz a možné dlouhodobé ztráty v odborné oblasti. Vedoucí knihovny ztrácí kompetence rozhodovat o přijímání pracovníků a stanovování jejich mzdy, stejně závažné je i to, že veřejná knihovna opticky mizí jako samostatná instituce z povědomí obyvatel. Slučování knihoven s jinými, i když kulturními institucemi, se navíc negativně projevuje v kooperačních vazbách mezi knihovnami.

Jako velký problém se ukázalo také omezování regionálních funkcí ^{6/}, které do roku 1992 vykonávaly všechny okresní knihovny. S postupným

^{6/} Problém financování kulturních institucí regionálního charakteru vyvstal v první polovině devadesátých let i v oblasti divadel, kdy tehdejší krajská divadla přešla na města, jež v mnoha případech odmítala přispívat na regionální funkce. Situace se vyřešila formou programového financování v rámci státního rozpočtu. Na základě koncepce Programu podpory regionálních divadel, předložené MK ČR, byla pro r. 1996 navýšena kapitola 334 o 80 mil. Kč na uměleckou činnost nadregionálních a vícesouborových divadel, jejichž zřizovateli jsou města nebo OkÚ, s cílem překlenout ekonomické problémy do doby vzniku VÚSC. Program byl zatím zachován i po vzniku krajů, výše přidělených prostředků však stále klesá (v r. 2001 bylo rozděleno 30 mil. Kč, v minulém roce již jen 20,4 mil. Kč).

přesunem zřizovatelské povinnosti z okresního úřadu na města (do roku 1998 byly na municipality převedeny dvě třetiny okresních knihoven) začalo v následujících letech docházet k tomu, že byly převedeným knihovnám redukovány rozpočty, což postihlo právě výkon takových funkcí jako poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budování výměnných fondů, zapůjčování výměnných souborů knihovnických dokumentů aj. Dr. Sodomková v článku *Nekoncepčnost transformace veřejných knihoven (časopis Veřejná správa č. 42/1998)* v této souvislosti uvádí: „Nedohodl-li se městský úřad s okresním úřadem o financování této funkce, došlo k jejímu zrušení. Ani ze strany státu nebyla stanovena pravidla, která by garantovala udržení rovnoměrné kvality knihovnických a informačních služeb v okrese a rovný přístup k informačním zdrojům.“

Autorka ve svém článku ještě připomíná, že v souvislosti s obhajováním příspěvku na regionální funkce vzniká dojem (rok 1998), že jejich vykonávání je záležitostí několika uplynulých let. Pravdou však je, že se významné postavení okresních knihoven traduje už od vydání prvního knihovnického zákona v roce 1919 (zákon ukládal budování knihovny v okresních městech jako centra kvalitních knihovnických služeb obyvatelům, centra poradenské a metodické pomoci knihovnám daného regionu). Uvedu ještě závěr článku, který hodnotí výsledky průzkumu realizovaného v okresních knihovnách Národní knihovnou v lednu 1998: „*Průzkum potvrdil, že regionální funkce patří k základním činnostem a službám veřejných knihoven působících v okresních městech a jejich nezbytnost nebude zpochybněna ani po vytvoření vyšších územních samosprávných celků nebo po dalším rozšíření a zdokonalení výpočetní a komunikační techniky. ... Budoucnost veřejných knihoven je mj. ve vzájemné kooperaci a komunikačním propojení. Jen tak mohou zvládnout explozi informací a na odpovídající úrovni poskytovat své služby obyvatelům.*“

Situace se částečně vyřešila až po vzniku krajů a následně krajských knihoven – v novém knihovnickém zákonu je zakotvena povinnost každé krajské knihovny vykonávat regionální funkce (vykonáváním pro některé oblasti svého kraje může event. pověřit jednu či více základních knihoven). V platných předpisech nebylo dosud jednoznačně uvedeno, že tyto funkce hradí kraj jako zřizovatel, existuje však nařízení vlády č. 288/2002 Sb. upravující podmínky pro poskytnutí účelové dotace na její výkon z rozpočtu Ministerstva kultury. V této souvislosti snad stojí za zmínku skutečnost, že projednávaná novela zákona o rozpočtovém určení výnosů obsahuje pasáž o změně knihovnického zákona ve smyslu doplnění věty v § 11: „*Plnění regionálních funkcí zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu*“. Další doplnění se týká povinností Národní knihovny o zabezpečení celostátní koordinace regionálních funkcí a o vyhodnocování jejich plnění.

O čem hovoří statistika veřejných knihoven v ČR

Tab.: Základní ukazatele o veřejných knihovnách v ČR

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
POČET KNIHOVEN	6 133	6 245	6 141	6 077	6 019	6 091
Počet zaměstnanců (přepočtený stav)	5 048,2	4 842,8	4 787,6	4 763,7	4 773,5	4 844,4
z toho odborných pracovníků	4 240,5	4 131,4	4 058,7	4 102,3	4 131,6	4 196,9
Celkové neinvest. náklady (v tis. Kč)	1 125 246	1 238 049	1 323 346	1 450 088	1 564 691	1 721 255
Z toho (v %):						
náklady na nákup knih	15,1	13,6	13,7	14,2	12,7	12,0
mzdové prostředky bez OON	40,9	39,1	31,6	39,4	38,4	37,3
prům. měs. mzda 1 prac. v Kč	7 602	8 330	7 290	9 995	10 511	11 047
Celkové příjmy (v tis. Kč)	1 243 020	1 400 540	1 276 494	1 703 048	2 049 639	1 750 902
Z toho (v %):						
příspěvek zřizovatele na neinvest. náklady	81,1	76,9	74,7	63,7	64,9	80,6
vlastní příjmy (ze základní a vedlejší činnosti)	5,6	6,3	6,7	6,3	6,6	10,4
soběstačnost (v %) */	6,2	7,1	6,5	7,4	8,6	10,6
Počet knihovních jednotek celkem v tis.	59 348	59 344	59 998	59 761	60 180	60 192

**/ soběstačnost stanovena jako podíl vlastních příjmů (ze základní a vedlejší činnosti) na celkových neinvest. nákladech*

Zdroj: Statistika IPOS – interní materiály (na základě výkazu KULT (MK) V 12), upraveno, vlastní výpočty

Celkový počet knihoven uvedených v tabulce zahrnuje knihovny zřizované MK ČR, krajské knihovny (do r. 2000 státní vědecké knihovny),

dále knihovny zřizované OkÚ, obcemi a městy. Jejich počet se v celém sledovaném období pohybuje nad šesti tisíci, výkyvy je možné zdůvodnit i změnou v získávání statistických dat (dokud existovaly okresní knihovny, zpracovávaly sumáře za knihovny s profesionálními pracovníky a za místní lidové knihovny, dalším problémem je „neevidování“ knihoven, které se staly organizačními složkami svého zřizovatele). Tato skutečnost se pravděpodobně promítá i do vývoje ostatních ukazatelů. **Počet zaměstnanců (včetně odborných)** se po určitém poklesu od r. 1999 zvyšuje, přičemž výrazněji roste počet odborných pracovníků.

Neinvestiční náklady stále rostou (nutné vzít v úvahu i vliv inflace), **podíl mzdových prostředků** bez OON kolísal mezi 32 a 41 % a má klesající tendenci. Obdobný trend se od r. 1999 projevuje u procentního **podílu nákladů na nákup knih** na celkových neinvestičních nákladech.^{7/}

Z propočtů vyplývá postupné zvyšování **průměrné měsíční mzdy 1 pracovníka**, jinak ponechávám bez komentáře.

Celkové příjmy, které zahrnují příspěvek zřizovatele na neinvestiční i investiční náklady, jiné dotace z veřejných rozpočtů, vlastní příjmy event. jiné příjmy, mají v uvedeném období nerovnoměrný vývoj, to platí i o **podílu příspěvku zřizovatele na neinvestiční náklady. Podíl vlastních příjmů** (ze základní a vedlejší činnosti) významně vzrostl zejména mezi rokem 2000 a 2001, z údajů je navíc patrná nepřilíš silná závislost výše vlastních příjmů a příspěvku zřizovatele na neinvestiční náklady.

Sledované statistické ukazatele jsem doplnila o **soběstačnost**, vypočítanou jako procento vlastních příjmů (ze základní a vedlejší činnosti) z celkových neinvestičních nákladů. Je samozřejmé, že knihovny nemohou být při plnění svých základních funkcí ekonomicky rentabilní. Pouze v některých oblastech mohou být jejich služby poskytovány na ekonomickém základě, ale jedná se o okrajové záležitosti. Výše soběstačnosti se do r. 2000 pohybovala mezi 6,2 a 8,6 %, výrazný byl nárůst mezi rokem 2000 a 2001 o 2%. Pokud bychom tento ukazatel využili k porovnání s jinými kulturními obory zjistíme, že knihovny patří k oborům nejvíce závislým na „cizích zdrojích“ (a veřejné podpoře): nejbliže jsou hvězdárny a planetária s necelou dvacetiprocentní soběstačností, u divadel nebo galerií zřizovaných veřejným sektorem je úroveň tohoto ukazatele v posledních letech kolem 30%.

^{7/} Při detailnějším rozboru by bylo nutné samozřejmě zohlednit skutečnost, o kolik se zvýšila ve stejném období cena domácích a zahraničních knih, ale např. i objem publikovaných knih – údaje však nemám k dispozici. Zvyšující se cena knih a časopisů v průběhu devadesátých let však na druhé straně znamenala pro knihovny i zvýšení počtu čtenářů a výpůjček.

Posledním ukazatelem je *počet knihovních jednotek*, který dosahoval po celé období kolem 60 mil. výtisků a jeho meziroční změny nebyly příliš výrazné.

Knihovny a veřejná podpora

Knihovny a jejich činnost jsou ve většině evropských zemí primárně financovány svými zřizovateli, tj. obcí, školou, univerzitou apod. Z hlediska zdrojů financování se nejčastěji jedná o různé formy veřejných rozpočtů, zřizování soukromými institucemi je spíše výjimkou a rovněž sponzorování má pro knihovny pouze doplňkový charakter a neovlivňuje významně jejich rozpočty.

Jednou z mála možností, jak komplexněji hodnotit výši veřejných prostředků vynaložených do systému knihoven v ČR, je sledovat jejich vývoj prostřednictvím *funkčního členění rozpočtové skladby*^{8/}. V rámci rozpočtové skupiny 33 - Kultura, církev a sdělovací prostředky je knihovnam vyhrazen § 3314 - **Činnosti knihovnické**. V příloze tohoto příspěvku je zařazen graf č.3, znázorňující vývoj výdajů na knihovnické činnosti na úrovni ministerstva kultury, obcí (včetně dobrovolných svazků obcí), okresních úřadů a krajských úřadů v letech 1997 až 2002.

Určitá omezení správné interpretace plynou již z výčtu činností financovaných z příslušného paragrafu, jak je uvádí rozpočtová skladba: *Práce se čtenářem, péče o knihovní fondy, katalogy, kartotéky a databáze. Poradenská, informační, ediční, výstavní a přednášková činnost. Zpracování a doplňování knihovnických fondů a retrokonverze katalogů. Meziknihovní a mezinárodní meziknihovní výpůjční služba. Vydávání osvědčení vývozu předmětů kulturní hodnoty v oboru a podávání návrhů na prohlášení předmětů kulturní hodnoty za kulturní památky. Nezahrnuje odborné knihovny, katalogy, archívy a databáze zaměřené jako služba jiné funkci (ústředí vědeckých informací, odborné knihovny ministerstev)*. Přesto je z grafu patrný např. nárůst krajských výdajů na úkor výdajů ministerstva v letech 2001 a zejména 2002 nebo nemalá výše výdajů okresních úřadů ve sledovaném období 1997-2002, u které lze předpokládat, že se již v letošním roce „promítne“ do krajů. Hodnocení růstu celkových výdajů na knihovnické činnosti z úrovně 1,24 mld. v r. 1997 na 2,01 mld. v r. 2002 by bylo objektivní až po promítnutí inflace.

Výdaje Ministerstva kultury v uvedeném grafu představují mimo nejruznějších dotací jiným zřizovatelům veřejných knihoven také

8 / viz Opatření Ministerstva financí o rozpočtové skladbě, Příloha č. 3 – Funkční třídění rozpočtové skladby

prostředky, které samo ministerstvo vynakládá v rámci *institucionálního financování*. Jaké finanční prostředky poskytl resort v této roli v uplynulých pěti letech dokládá následující tabulka, ze které je také patrná výrazná změna související s převodem osmi státních vědeckých knihoven v roce 2001 na kraje.

Tab.: Dotace MK ČR jako zřizovatele veřejným knihovnám

údaje v tis. Kč	1998*	1999*	2000*	2001	2002
Národní knihovna ČR – dotace celkem	151807	169663	152102	222113	20985
z toho provozní				209639	20098
investiční				12474	8866
Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana	14517	15802	15579	16307	16961
Moravská zemská knihovna v Brně – dotace celkem	46340	52746	50833	92475	67118
z toho provozní				65233	66888
investiční				27242	230
SVK v Českých Budějovicích	21755	22443	23721	x	x
SVK v Hradci Králové	14153	16293	16870	x	x
SVK v Kladně	17377	19055	17531	x	x
SVK v Ostravě	16742	18200	16411	x	x
SVK v Liberci	14041	15610	18381	x	x
SVK v Plzni	19579	22507	25151	x	x
SVK v Olomouci	19682	21023	20098	x	x
SVK v Ústí nad Labem	19425	21997	24287	x	x
Dotace knihovnám celkem	355418	395339	380964	330895	29393
					2

* údaje uvedeny jako "výše příspěvku", blíže nespecifikováno

Zdroj: Výroční zprávy MK ČR za příslušné roky

Tyto údaje můžeme dále posoudit z pohledu postavení knihoven v rámci všech ministerstvem zřizovaných příspěvkových organizací.

Tab.: Vývoj příspěvku MK ČR na provoz vlastním příspěvkovým organizacím podle odvětví

PO podle odvětví	Vývoj poskytnutých příspěvků na provoz (v tis. Kč)					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Památkové ústavy	445 283	463 465	534 175	523 222	604 563	726 010
Muzea	455 057	441 716	495 858	520 684	420 591	497 287
Galerie	322 498	367 045	536 808	438 062	274 984	296 933
Knihovny	351 785	355 558	395 339	435 138	290 679	277 289
Divadla	309 230	325 879	348 210	400 682	364 385	452 935
Umělecké soubory	80 167	84 706	84 531	86 351	73 266	81 713
Ostatní činnosti	71 264	75 789	99 612	91 088	86 294	87 467
C e l k e m	2 035 284	2 114 158	2 494 533	2 495 227	2 114 762	2 419 634
% podíl knihoven	17,3	16,8	15,8	17,4	13,7	11,5

Zdroj: Výroční zpráva MK ČR za rok 2002

Z obou tabulek je zřejmý pochopitelný (viz výše) pokles institucionálních prostředků vynakládaných v letech 2001 a 2002 na knihovny jako resortní příspěvkové organizace, obdobný trend vidíme u galerií a částečně také u muzeí.

Veřejná podpora knihoven je deklarována v § 15 knihovního zákona, kde se uvádí:

„Provozovateli knihovny mohou být z peněžních prostředků státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuty účelově určené dotace zejména na:

- projekty vědy a výzkumu
- zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb
- podporu propojení knihoven v síti
- zpracování informačních pramenů do elektronické podoby a jejich zpřístupnění
- doplnění knihovního fondu
- ochranu knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí
- zpřístupnění knihovního fondu pro občany se zdravotním postižením
- projekty v oblasti kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti
- zajištění výkonu regionálních funkcí“.

V praxi jsou výše uvedené účelové prostředky poskytovány nejčastěji cestou **výdajových programů nebo grantů** Ministerstva kultury a o některých z nich se zmíním podrobněji.

Program rozvoje informační sítě veřejných knihoven (RISK) byl Ministerstvem kultury poprvé vyhlášen v roce 1997 jako systémové řešení účasti státu na zabezpečení přístupu k informacím všem občanům ČR v návaznosti na mezinárodní informační vazby. Dotace byly poskytovány na připojování knihoven na síť Internet a na projekty z oblasti tvorby a zpřístupňování dat v síti (vytváření elektronických katalogů, zavádění automatizace do knihoven, digitalizace starých a vzácných tisků). Program byl v r. 2001 nahrazen jedním z dílčích programů nového projektu VISK (viz dále).

Program Veřejné informační služby knihoven (VISK)

Tento program byl zveřejněn v roce 2000 jako další způsob systémového řešení účasti státu na zabezpečení přístupu k informacím všem občanům. Jeho základním cílem je inovace veřejných informačních služeb knihoven na bázi informačních a komunikačních technologií. Dotace se poskytuje na vzdělávání knihovníků v oblasti informačních a komunikačních technologií, na připojování knihoven na síť Internet a na projekty z oblasti tvorby a zpřístupňování dat v síti. Program je členěn na devět vzájemně provázaných podprogramů, které naplňují stanovené cíle:

- 1 - *Koordináční centrum programu při Národní knihovně ČR*
- 2 - *Mimoškolní vzdělávání pracovníků knihoven*
- 3 - *Informační centra veřejných knihoven (inovovaný program RISK)*
- 4 - *Digitální knihovna a archiv pro informační služby knihoven*
- 5 - *Národní program retrospektivní konverze katalogů knihoven ČR (RETROKON)*
- 6 - *Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů*
- 7 - *Národní program mikrofilmování a digitálního zpřístupňování dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru (Kramerius)*
- 8 - *Elektronické informační zdroje*
- 9 - *Souborný katalog ČR (CASLIN).*

Od roku 2002 je vyhlašován **Program podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven**. Ve *Výroční zprávě MK ČR za rok 2002* se uvádí, že o jeho vznik ministerstvo usilovalo již od roku 2001., Tehdy v důsledku nabytí účinnosti nových právních předpisů nebylo okresním úřadům umožněno nadále financovat jiné než jimi zřizované příspěvkové

organizace či organizační složky. Dalším důvodem byla nerovnoměrnost výkonu regionálních funkcí knihoven (v 10 okresech nebyly až do roku 2002 zajišťovány vůbec) a velké rozdíly ve výši finančních částek, vynakládaných za tímto účelem jednotlivými okresními úřady. Původní systém, v němž hlavní těžiště spočívalo na okresních knihovnách, byl od roku 2002 nahrazen systémem novým, jehož koncepce se odvíjí z knihovního zákona. Za výkon regionálních funkcí v kraji je zodpovědná krajská knihovna, která může výkonem regionálních funkcí písemně smluvně pověřit vybrané základní knihovny.“

Tím je také vymezen okruh příjemců dotace z programu - je určen výhradně provozovatelům krajských knihoven a provozovatelům vybraných základních knihoven, pověřených výkonem regionálních funkcí. Na rozdíl od dotací z jiných programů, poskytovaných na základě výběrového řízení, se jedná o plošnou dotaci podle předem daného klíče, pro rok 2002 byla jako výchozí na jednoho obyvatele stanovena částka 6,62 Kč a na jednu základní knihovnu provozovanou obcí částka 6 047,33 Kč.

Grantový program Knihovna 21. století byl v letech 1999-2001 zaměřen na aktivity podporující doplňkovou knihovnickou, informační a kulturně-vzdělávací činnost zejména malých místních knihoven v České republice. Byl vyhlášen ve třech okruzích: (a) podpora regionálních funkcí, (b) podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro handicapované občany, (c) knihy a čtení – projekty zaměřené na rozvoj čtenářství, přednášky, semináře, besedy, soutěže, výstavy, publikace. Zaměření programu se během své existence měnilo – např. podprogram knihy a čtení byl k 31/12/1998 zrušen a podpora regionální činnosti je od minulého roku poskytována jinou formou. Nyní jsou granty určeny zejména na podporu integrace do EU, podporu práce s národnostními menšinami, podporu všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro zdravotně postižené občany a podporu kulturně vzdělávacích projektů knihoven.

Program Česká knihovna je určen na podporu odkupu a distribuce tzv. nekomerční české literatury od nakladatelů do veřejných knihoven. V letech 1999 - 2002 bylo do knihoven dodáno na základě nabídky několika desítek nakladatelství každoročně 15 až 17 tisíc kusů knih, v r. 1999 byl nákup knih hrazen převážně sponzory.

Konkrétní výši veřejné podpory plynoucí v rámci uvedených programů zachycuje tabulka:

Tab.: Výše výdajů odboru umění a knihoven MK ČR na výdajové a grantové programy (v tis. Kč)

Název programu	1998	1999	2000	2001	2002
RISK	34 000	29 341	10 034	x	x
VISK	x	x	30 000	115 900	50 689
Podpora regionálních funkcí VK	x	x	x	x	92 000
Knihovna 21. stol.	x	2 000	1 800	1 900	1 242
Česká knihovna	x	2 498	2 600*	2 600*	2 500*

^{x/} údaje nebyly sledovány

^{*/} zaokrouhleno

Zdroj: Výroční zprávy MK ČR za příslušné roky, pasáže Odboru umění a knihoven.

V rámci státního rozpočtu existují i výdajové programy, na kterých participuje vedle Ministerstva kultury i jiný resort, např. Ministerstvo pro místní rozvoj. Příkladem je pilotní projekt **Knihovna – informační centrum obce** s působností pro Jihočeský kraj, který byl finančně podpořen z programu Veřejné informační služby knihoven (MK ČR) a Programu obnovy venkova (MMR ČR). Na projektu vedle veřejných knihoven v okresních městech a vybraných obcích spolupracovala samospráva jako zřizovatel knihoven, společně s úřady práce ve všech okresech JČ kraje a s Jihočeskou vědeckou knihovnou v Českých Budějovicích. Garantem projektu se stal Svaz knihovníků a informačních pracovníků – jihočeská odbočka. Cílem projektu bylo zejména soustředění informačního servisu obce (oblast sociální, podnikatelská, regionální) na veřejné přístupné místo a zlepšení zaměstnanosti v menších obcích díky vzniku nových pracovních míst (v žádné z vybraných obecních knihoven nepracoval profesionální pracovník na celý úvazek). Podle informace otištěné ve *Veřejné správě č. 36/2002 Knihovna – informační centrum obce* se uvedený pilotní projekt, jehož součástí byl i rekvalifikační kurs na místo knihovník, informační pracovník, osvědčil, jeho aplikace je možná v celostátním měřítku a hlásí se další obce, které mají zájem o jeho pokračování.

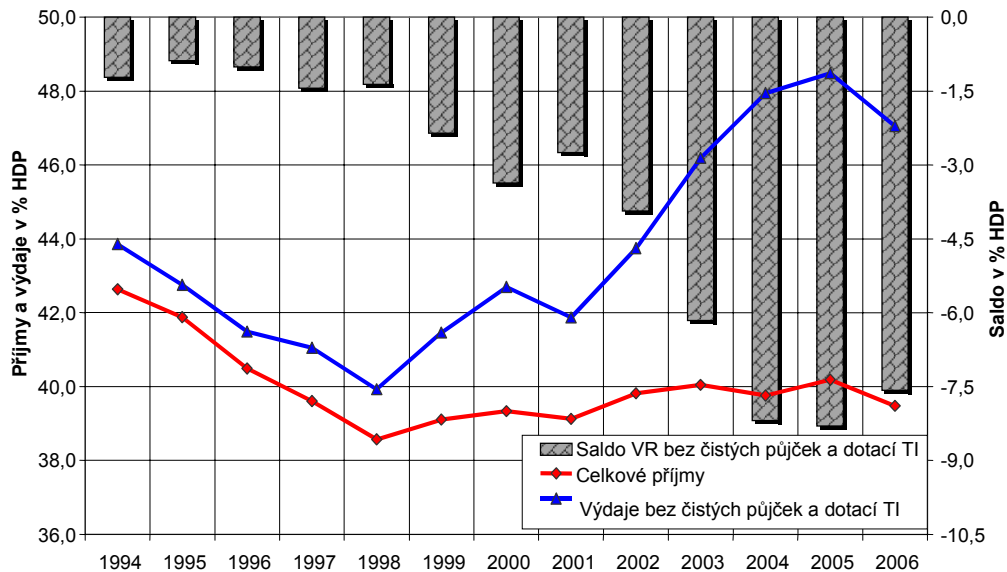
Významnou aktivitou MK ČR je také dlouhodobá podpora **výzkumných projektů knihoven**, realizovaných v rámci programů *zpřístupňování a ochrana knihovních fondů formou digitalizace, s využitím mezinárodní sítě Internetu v souvislosti s vytvářením informační společnosti a vědecko-dokumentární zhodnocení vývoje českého hudebního, divadelního a výtvarného umění, české literární historie, teorie a kritiky – profilace autorů, osobností, institucí*. Jako další formu veřejné podpory resortu by bylo ještě možné uvést poskytování příspěvků v oblasti

literatury, vydávání literárních periodik a pořádání ostatních akcí z oblasti literatury a knižní kultury určených všem právnickým, fyzickým osobám i občanským sdružením, založeným k poskytování kulturních služeb. Ministerstvo také finančně přispívá na výzkumné záměry (např. program Zpřístupňování a ochrana knihovních fondů formou digitalizace) a investiční programy svých příspěvkových organizací - knihoven se konkrétně týká program 334010 – pořízení a technická obnova investičního majetku knihoven, muzeí, galerií a divadel v působnosti MK.

Svůj příspěvek jsem zaměřila na financování veřejných knihoven jako důležité oblasti neziskové kultury. O tom, že současná vláda deklaruje podporu této oblasti, svědčí i její dvě aktuální usnesení, konkrétně ***Prohlášení vlády o podpoře kultury*** (ze dne 7/4/2003) a schválení ***Státní informační politiky*** (ze dne 31/5/2003). V prohlášení o podpoře kultury je zdůrazněn jeden ze základních cílů vládní kulturní politiky, tj. každoročně vyčleňovat na podporu kultury finanční prostředky ve výši obvyklé ve státech EU. Ve Státní informační politice jsou rozpracovány cíle a priority při utváření informační společnosti. Významnými centry pro poskytování veřejných informačních služeb se podle tohoto dokumentu mají stát právě veřejné knihovny, které by měly podporovat informační demokracii, tedy zabránit rozvrstvení společnosti na informačně chudé a bohaté.

K tomu, aby stávající veřejné knihovny mohly naplnit své nové poslání tím, že se změní na moderní informační instituce, je třeba nejen legislativního zázemí a morální podpory ze strany státních orgánů i veřejnosti, ale především odpovídající ekonomické zajištění. Finanční prostředky vynaložené na veřejné knihovny lze ale téměř jistě ohodnotit jako velmi vhodně investovaný kapitál, ze kterého bude mít prospěch naše i budoucí generace.

Graf 1: Vývoj příjmů, výdajů a deficitu veřejných rozpočtů v r. 1994 – 2006

Pozn.: V letech 1994-2002 na základě skutečných deficitů, r. 2003-2006 predikce podle pasivního scénáře MF.

Zdroj: Koncepce reformy veřejných rozpočtů - pasivní scénář. Ministerstvo financí, květen 2003

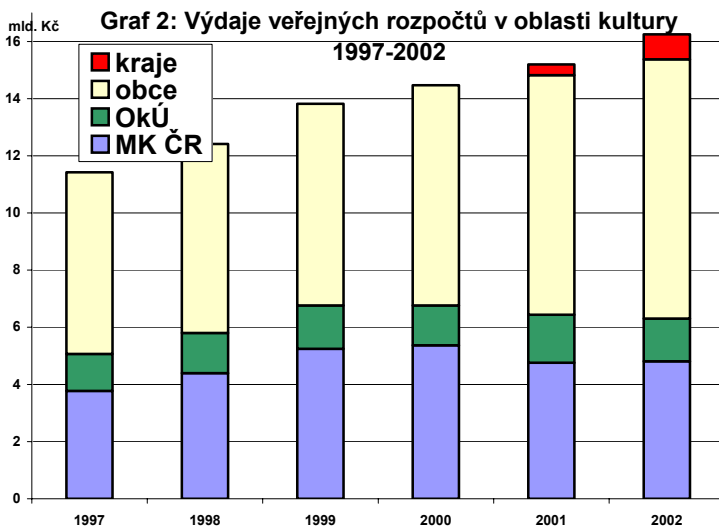
Tabulka: Výdaje státního rozpočtu kap. 334 – MK ČR za léta 1997 – 2002
(skutečnost, v tis. Kč)

	Rok 1997	index 1997/ 1996	Rok 1998	index 1998/ 1997
Celkové výdaje kap. 334 - kultura	3 776 307,00	1,07	4 397 465,00	1,16
v tom: běžné výdaje	3 144 161,00	1,08	3 653 802,00	1,16
kapitálové výdaje	632 146,00	1,02	743 663,00	1,18
Podíl výdajů kap. 334 na celkovém objemu SR	0,72	0,99	0,78	1,08
Podíl výdajů kap. 334 na HDP	0,23	0,92	0,25	1,09

	Rok 1999	index 1999/ 1998	Rok 2000	index 2000/ 1999
Celkové výdaje kap. 334 - kultura	5 244 078,50	1,19	5 371 730,00	1,02
v tom: běžné výdaje	4 056 110,13	1,11	4 022 904,00	0,99
kapitálové výdaje	1 187 968,37	1,60	1 348 826,00	1,14
Podíl výdajů kap. 334 na celkovém objemu SR	0,88	1,13	0,85	0,97
Podíl výdajů kap. 334 na HDP	0,29	1,14	0,25	0,87

	Rok 2001	index 2001/ 2000	Rok 2002	index 2002/ 2001
Celkové výdaje kap. 334 - kultura	4 760 291,00	0,89	4 809 333,58	1,01
v tom: běžné výdaje	3 976 638,00	0,99	4 097 691,81	1,03
kapitálové výdaje	783 653,00	0,58	711 641,77	0,91
Podíl výdajů kap. 334 na celkovém objemu SR	0,69	0,81	0,64	0,93
Podíl výdajů kap. 334 na HDP	0,22	0,87	0,21	0,95

Zdroj: Výroční zpráva Ministerstva kultury za rok 2002

Graf 3: Výdaje veřejných rozpočtů na knihovnické činnosti (funkční členění rozpočtové skladby, § 3314)

